

# GENERACJA

MAGAZYN ŚRODOWISK OSÓB STARSZYCH

ELDERLY PEOPLE MAGAZINE



NR SPECJALNY 2024 | PUBLIKACJA NON PROFIT – EGZEMPLARZ BEZPŁATNY | ISSN 2082-2979  
SPECIAL EDITION 2024 | PUBLICATION NON PROFIT – FREE COPY | ISSN 2082-2979

# SPIS TREŚCI

<b>OTWARTOŚĆ I PARTNERSTWO</b> Bartłomiej Głuszak .....	3
<b>KONFERENCJA SPOŁECZNOŚCI EPALE</b> Marek Zbytniewski .....	5
<b>MIĘDZYNARODOWE DOŚWIADCZENIE LAB.IN.S</b> Andrea Serafini .....	8
<b>OD STEINORTU DO SZTYNORTU</b> Joanna Szymańska - Bica, dr Bettina Bouresh .....	10
<b>EDUKACJA, INNOWACJE I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ</b> Zespół Banku Żywności w Olsztynie .....	12
<b>PARTNERSTWA BUDUJĄ I INSPIRUJĄ</b> Katarzyna Janków - Mazurkiewicz .....	14
<b>ODKRYWANIE NOWYCH HORYZONTÓW</b> Stowarzyszenie "Jesteśmy Razem" .....	16
<b>EUROPEJSKIE INSPIRACJE KSZTAŁTUJĄ SKUTECZNE STRATEGIE</b> Krzysztof Wilczek .....	18
<b>WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH</b> Agnieszka Sójka .....	20
<b>PRACUJEMY RAZEM, BY KOBIETY MIAŁY SIŁĘ</b> Barbara Wyłuddek .....	22
<b>RAZEM JESTEŚMY SILNIEJSI</b> Sébastien Besseau .....	25
<b>MOJE NOWE NIEBO JEST SPOKOJNE</b> Tetiana Revenko .....	26

# CONTENTS

<b>FOREIGN COOPERATION</b> Bartłomiej Głuszak .....	4
<b>EPALE COMMUNITY CONFERENCE</b> Marek Zbytniewski .....	6
<b>INTERNATIONAL EXPERIENCE OF LAB.IN.S</b> Andrea Serafini .....	9
<b>FROM STEINORT TO SZTYNORT</b> Joanna Szymańska - Bica, dr Bettina Bouresh .....	11
<b>EDUCATION, INNOVATION AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT</b> The Food Bank Team in Olsztyn .....	13
<b>PARTNERSHIPS BUILD AND INSPIRE</b> Katarzyna Janków - Mazurkiewicz .....	15
<b>DISCOVERING NEW HORIZONS</b> 'We Are Together' Association .....	17
<b>EUROPEAN INSPIRATIONS - EFFECTIVE STRATEGIES</b> Krzysztof Wilczek .....	19
<b>INTERNATIONAL COOPERATION OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS</b> Agnieszka Sójka .....	21
<b>WE WORK TOGETHER TO EMPOWER WOMEN</b> Barbara Wyłuddek .....	23
<b>TOGETHER WE ARE STRONGER</b> Sébastien Besseau .....	25
<b>MY NEW SKY IS CALM</b> Tetiana Revenko .....	27



**BĄDŹ WSPÓŁTWÓRCĄ „GENERACJI”** Zapraszamy organizacje, instytucje, naszych czytelników i inne osoby do współpracy przy tworzeniu tej gazety. Szczególnie zwracamy się do osób starszych. Dzielcie się swoją wiedzą i doświadczeniem na temat organizowania sobie i innym dobrego życia. Wy właśnie macie tej wiedzy szczególnie dużo i jest ona najbardziej cenna. Prosimy o nadsyłanie materiałów z takich dziedzin, jak aktywność i edukacja osób starszych, organizacje seniorskie, twórczość, materiały poradnicze i wszystkie te, które sami chcielibyście tutaj przeczytać. Zainteresowanych współtworzeniem naszego pisma prosimy o kontakt z redakcją: [generacja@federacjafoSa.pl](mailto:generacja@federacjafoSa.pl). Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych oraz zastrzega sobie prawo do skrótu i redakcyjnego opracowania tekstów przyjętych do druku. Autorzy tekstów prezentują własne opinie. Za treść ogłoszeń i opublikowanych listów redakcja nie odpowiada.

**YOU CAN BE A CO-CREATOR OF „GENERATION”** We invite organizations, institutions, our readers and other people to cooperate in creating this newspaper. We especially invite the elderly. Share your knowledge and experience on organizing a good life for yourself and others. You have a lot of knowledge and it is the most valuable. Please send us materials in such areas as: activity and education of the senior organizations, creativity, guidance materials and all those that you would like to read here yourself. If you are interested in contributing to our magazine, please contact the editorial office: [generacja@federacjafoSa.pl](mailto:generacja@federacjafoSa.pl). We don't return not ordered materials and reserves the right to shorten and edit the texts accepted for publication.

## GENERACJA

MAGAZYN ŚRODOWISK OSÓB STARSZYCH / ELDERLY PEOPLE MAGAZINE

**SKŁAD REDAKCJI NUMERU / EDITORIAL COMPOSITION OF THE ISSUE:** Bartłomiej Głuszak (Prezident), Katarzyna Janków-Mazurkiewicz (Redaktorka Wydania / Managing Editor), Aneta Fabisiak-Hill (Koordynatorka Wydania / Release Coordinator), Marek Zbytniewski, Stanisław Brzozowski, Agnieszka Karczewska, Michał Kupisz (foto / photo), Magda Gach (ilustracje, skład / illustrations, compositions), Andrea Serafini, Sébastien Besseau, Tetiana Revenko, Joanna Szymańska-Bica, Bettina Bouresh, Agnieszka Sójka, Barbara Wyłuddek, Krzysztof Wilczek, Michał Głuszak (tłumaczenia / translations). **WYDAWCA I BIURO / PUBLISHER AND OFFICE:** Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa, ul. Bogumiła Linki 3/4, 10-535 Olsztyn, tel. 89 523 60 92, kom. / mobile 503 466 700. **KONTAKT Z CZYTELNIKAMI / CONTACT:** e-mail: [generacja@federacjafoSa.pl](mailto:generacja@federacjafoSa.pl). PROJEKT / DESIGN: Dariusz Brodowski.



Z czasopismo „Generacja” sfinansowano ze środków Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego na podstawie umowy nr 7/WM/OKO/2024 z dnia 14.06.2024 r.

The 'Generacja' magazine was financed from the funds of the Warmian-Masurian Voivodeship Local Government under an agreement nr 7/WM/OKO/2024 of 14.06.2024 r.

# OTWARTOŚĆ I PARTNERSTWO

Bartłomiej Głuszak

Współpraca międzynarodowa to jeden z czynników, które towarzyszą rozwojowi społeczności, regionu i procesom z nim związanym. Jako organizacje jesteśmy otwarci na innowacje i inspiracje, na doświadczenia i nowe metody pracy.

Naturalnie w wymiarze regionu jednym z kreatorów współpracy jest samorząd, a aktywna wymiana odbywa się zarówno na poziomie kultury, edukacji, zdrowia, jak i wielu innych obszarów. Bardzo aktywni na tym polu są również przedsiębiorcy, dla których zagraniczni partnerzy to m.in. rynki zbytu, inwestorzy, dostawcy know-how.

Są wreszcie organizacje pozarządowe, o których często mówimy trzeci sektor – po pierwszym, czyli administracji i drugim, czyli przedsiębiorcach. Współpraca zagraniczna jest wpisana w ich DNA. Teraz, w dobie obecności w Unii Europejskiej, dostępności do takich źródeł, jak choćby Program Erasmus +, aktywność ta wręcz kwitnie. Jako organizacje jesteśmy otwarci na innowacje i inspiracje, na doświadczenia i nowe metody pracy. Ponieważ naszym odbiorcą, kierunkowskazem i wyznacznikiem działań jest drugi człowiek, cenimy sobie otwartość i partnerstwo.

Organizacje pozarządowe obecne są w prawie każdym obszarze życia społecznego Warmii i Mazur. Podczas rozmów, debat zrodziło się pytanie, na ile my organizacje uczestniczymy w rozwoju regionu właśnie w wymiarze współpracy międzynarodowej. Czy wpływamy na postrzeganie regionu? Czy doprowadzamy do podniesienia jakości życia? Rozważania te miały i mają miejsce m.in. podczas corocznych konferencji poświęconych współpracy międzynarodowej organizacji pozarządowych. Jednym z głównych pomysłodawców tego przedsięwzięcia było Stowarzyszenie ESWIP, realizuje je kolejny ze współautorów, czyli Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego (a dokładnie zapoczątkował je Departament Współpracy Międzynarodowej Urzędu Marszałkowskiego). Po dyskursie widać, że organizacje są aktywne w tym obszarze, a ich działania mają wymierne rezultaty. W toku dyskusji zrodził się w gronie



foto: Michał Kupisz

**Bartłomiej Głuszak.** Prezes Federacji FOŚa oraz redaktor naczelny Magazynu Środowisk Osób Starszych GENERACJA.

organizacji, w tym Federacji Organizacji Społecznych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOŚa, pomysł na zebranie i pokazanie choć części tych rozwiązań. Dlatego cieszę się, że możemy oddać do Państwa rąk drugi już numer specjalny „Generacji”, poświęcony właśnie współpracy międzynarodowej organizacji pozarządowych z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. Jest to możliwe dzięki zaangażowaniu Samorządu Województwa – Urzędu Marszałkowskiego w Olsztynie. Również dzięki zaangażowaniu szeregu organizacji i instytucji możecie Państwo zobaczyć, jak wiele ważnych działań i procesów zachodzi w naszym województwie. Jednym z frontów zmiany jest choćby przeciwdziałanie przemocy. Coraz więcej organizacji jest aktywnych na tym polu, często są jedynym czy pierwszym adresem, gdzie poszkodowani kierują się po pomoc. Wiele inspiracji i doświadczeń na tym polu otrzymujemy właśnie od partnerów zagranicznych. Organizacje są też aktywne we współpracy z miastami czy regionami partnerskimi samorządów regionu. Świadectwo tej współpracy również Państwo u nas znajdziecie. Przenoszenie metod i doświadczeń, promocja regionu, skuteczniejsza pomoc potrzebującym, budowa społeczności otwartych na różnorodność, jaką niosą ze sobą inne kultury – te i wiele innych wartości znajdziecie Państwo na naszych łamach. Serdecznie zapraszam do lektury i poznania kolejnej grupy ambasadorów naszej małej i większej, warmińsko-mazurskiej ojczyzny.



# FOREIGN COOPERATION

Bartłomiej Głuszak

International cooperation is one of the factors that accompany the development of a community, region and related processes. We, that is our organizations, are open to innovation and inspiration, to experiences and new methods of work.

Obviously, in the regional dimension, it is the local government which constitutes one of the creators of cooperation, and the subsequent active exchange takes place in culture, education, health, and many other areas. Entrepreneurs are also very active in this field. Their foreign partners include, among others, sales markets, investors, know-how suppliers.

Finally, there are non-governmental organizations, which we often refer to as the third sector – as the first one is administration, and the second sector pertains to entrepreneurs. International cooperation is inscribed in their DNA. Now, in the era of our participation in the European Union and access to sources such as the Erasmus + Program, this activity is flourishing. We, as organizations, are open to innovations and inspirations, to experiences and new methods of work. Since our recipient, guide and determinant of our actions is another person, we value openness and partnership.

Non-governmental organizations are present in almost every area of social life in Warmia and Masuria. During our talks and debates, a question arose as to what extent we, the organizations, participate in the development of the region in the dimension of international cooperation. Do we influence the way the region is perceived? Do we bring about any improvement in the quality of life?

These considerations have always permeated, among others, all annual conferences devoted to international cooperation of non-governmental organizations. One of the main initiators of this undertaking was the ESWIP Association, and it is being implemented by another of the co-authors, i.e. the Self-Government of the Warmia-Masuria Province (to be exact, it was initiated by the Department of International Cooperation

of the Marshal's Office). The discourse shows that the organizations are active in this area and their activities have measurable results.

During the conversation process, an idea was born among several organizations, including the FOSa Federation of Social Organizations of the Warmia-Masuria Province, to gather and present at least some of these solutions. Thus, I am glad that we can present to you the second special issue of Generacja [i.e. Generation], a monthly dedicated to the international cooperation of non-governmental organizations in the Warmia-Masuria Province. This is possible thanks to the commitment of the Provincial Government - the Marshal's Office in Olsztyn. Moreover, owing to the involvement of a number of organizations and institutions, you can see how many important activities and processes are taking place in our province. One front of the changes includes, for example, counteracting violence. More and more organizations are active in this field. They are frequently the only or first place where the victims go for help. We receive a lot of inspiration and experience in this field from foreign partners. The organizations are also active in cooperation with partner cities or regions of the regional governments. You will find evidence of this cooperation here as well.

Incorporation of methods and experiences, promotion of the region, more effective help for those in need, development of communities open to the diversity that other cultures bring - these and many other values can be found in our pages. I cordially invite you to read and get acquainted with the next group of ambassadors of our small and larger, Warmia-Masuria homeland.

**Bartłomiej Głuszak.**  
President of the FOSa Federation





# KONFERENCJA SPOŁECZNOŚCI EPALE

Marek Zbytniewski

W dniach 15-17 października w Bolonii odbyła się międzynarodowa Konferencja Społeczności EPALE. Hasłem tegorocznej edycji tego wydarzenia było „FORWARD. Adult Learning: Igniting Change, Shaping Tomorrow. O spotkaniu pisze Marek Zbytniewski, edukator EPALE, który na międzynarodowym spotkaniu reprezentował Polskę.

To było krótkie, ale niezwykle intensywne wydarzenie – nie na co dzień ma się okazję spotkać w jednym miejscu edukatorów z całej Europy. To było niezwykle spotkanie grupy osób, które dzielą podobne pasje, wyznają te same wartości, mają tożsamą, wspólną wizję świata i jego rozwoju. Pozwoliło to na inspirującą wymianę różnorodnych doświadczeń, perspektyw, metod i narzędzi edukacyjnych. Ponadto, kontakt z innymi edukatorami buduje sieć wsparcia, która ułatwia radzenie sobie z wyzwaniami oraz inspirowanie do ciągłego rozwoju zawodowego.

Zarówno konferencja, jak i późniejsze warsztaty odbywały się w naprawdę ciekawych lokalizacjach – pierwszą część dnia spędziliśmy w Audytorium Enzo Biagi w Bibliotece Salaborsa. Po krótkim przywitaniu przez przedstawicieli Komisji Europejskiej oraz władze miasta przeszliśmy do pierwszego punktu programu – rozmowy z Jillian C. York, pisarką i aktywistką, badającą wpływ technologii na nasze wartości społeczne i kulturowe. Podjęła ona próbę odpowiedzi na fundamentalne pytania związane z rozwojem technologii: „Kto ustala zasady w cyfrowym świecie?”; „Kto powinien mieć prawo decydowania o tym, co możemy, a czego nie możemy powiedzieć?”; „Jak te zasady wpływają na całe społeczeństwo?”; „W jaki sposób te decyzje kształtują nasze tożsamości oraz naszą zdolność do budowania wspólnot i uczestniczenia w życiu społecznym?”. W cyfrowym świecie zasady są tworzone przez tych, którzy sprawują nad nim kontrolę. To oni decydują, co można, a czego nie wolno powiedzieć. Te reguły nie tylko wpływają na nasze codzienne funkcjonowanie, ale mają również głębokie konsekwencje

dla społeczeństwa jako całości. Był to też ważny głos w kontekście wolności słowa w Internecie – gdzie są granice tej wolności? Kiedy nasza wolność zaczyna ograniczać wolność innych osób? Słuchając tych rozważań, uświadomiłem sobie, jak bardzo technologia przenika wszystkie aspekty naszego życia i jak ważne jest zrozumienie jej wpływu na nasze relacje i wartości.

Moim zdaniem najciekawszym wykładem była prezentacja prof. Giovanniego Emanuela Corazza z Uniwersytetu Bolońskiego, założyciela Marconi Institute for Creativity. Jest to wyjątkowo ciekawa postać – w pierwszych słowach swojej prezentacji sam siebie nazwał - „dziwnym zwierzęciem”.

Z wykształcenia jest inżynierem telekomunikacji i mikroelektroniki, ale również... psychologiem. W swojej wypowiedzi Profesor Corazza zaprosił nas w podróż przez historię kluczowych wynalazków, które były przełomowe w dziejach ludzkości – od wykształcenia umiejętności porozumiewania się, poprzez wynalezienie alfabetu i pisma, druku, aż po maszynę drukarską, telegraf, tranzystor, Internet, na sztucznej inteligencji kończąc. I to na niej skupiliśmy się podczas tego niezwykle wykładu. Profesor, sam zaangażowany w tworzenie i ulepszanie modeli AI Artificial Intelligence, opowiedział nam w jaki sposób funkcjonuje AI, w jaki sposób rozwija się, gromadzi wiedzę - po prostu jak się uczy. Przedstawił również proces jej ewolucji.

Sztuczna inteligencja to niewątpliwie najbardziej „gorąca” technologia naszych czasów. Tegoroczna Nagroda Nobla w dziedzinie chemii została przyznana Demis Hassabis i John M. Jumper za przełomowe osiągnięcia w przewidywaniu

struktury białek z wykorzystaniem sztucznej inteligencji. Jest to niewątpliwie ogromna szansa dla rozwoju naszego społeczeństwa, ale też niesie za sobą wiele zagrożeń. Stąd niezwykle rola etyki w posługiwaniu się sztuczną inteligencją, bo jak podkreślał Profesor, to nie AI jest zła, ale ludzie, którzy posługują się nią w nieodpowiedni sposób.

Mieliśmy okazję brać udział zarówno w moderowanych dyskusjach, jak i nieformalnych rozmowach w kuluarach. Z tych rozmów wynikało, jak wiele nas łączy, jeśli chodzi o podejście do procesu edukacji. Cały czas poszukujemy – nowych narzędzi, nowych sposobów zachęcenia osób dorosłych do kształcenia, wykorzystujemy do tego nieoczywiste kanały transferu wiedzy, np. warsztaty prowadzone przez pracowników muzeum w społeczności migrantów (bynajmniej nie w muzeum – to muzeum wychodzi im naprzeciw, aby właśnie w obrębie wspólnoty uchodźców prowadzić swoje inspirujące działania) czy zaangażowanie więźniów do udziału w niezwykłych sesjach zdjęciowych i zajęciach aktorskich w teatrze.

To było wydarzenie, w którym wzięli udział edu-

katorzy EPALE. Trzeba dodać, że społeczność EPALE jest ogromna (ponad 155 tysięcy osób związanych z edukacją!), jednak dzięki doskonałej działającej sieci komunikacji oraz otwartości budujących ją edukatorów jest też niezwykle dynamiczna – łatwo w niej odnaleźć osoby do twórczej współpracy i nawiązać z nimi relacje. I to jest chyba największa siła tej sieci – EPALE to społeczność wspierających się edukatorów, wzajemnie inspirujących się do rozwoju i pomagających wdrażać nowe pomysły, co jest szczególnie cenne w szybko zmieniającym się świecie edukacji dorosłych. Jest to także przestrzeń wsparcia i rozwoju, która pomaga edukatorom poszerzać horyzonty i podnosić jakość swoich działań.

**Marek Zbytniewski.** Aktywny współpracownik redakcji EPALE, edukator EPALE, na co dzień prezes Fundacji „Żółty Szalik”, menedżer ds. wolontariatu w Federacji FOSa.



## EPALE COMMUNITY CONFERENCE

Marek Zbytniewski

**The international EPALE Community Conference took place in Bologna on 15-17 October. The slogan of this year's edition of the event was 'FORWARD. Adult Learning: Igniting Change, Shaping Tomorrow'. Marek Zbytniewski, an EPALE educator, who represented Poland at the international meeting, comments on the convention.**

It was a short but amazingly intense event – it is not every day that you have the opportunity to meet educators from all over Europe in one place. It was an extraordinary meeting of a group of people who share similar passions, subscribe to identical values, have the same, common vision of the world and its development. It allowed for an inspiring exchange of various experiences, perspectives, methods and educational tools. In

addition, contact with other educators lays the foundations of a support network that makes it easier to cope with challenges and inspires continuous professional development.

Both the conference and the workshops that followed were held in some really interesting locations – we spent the first part of the day in the Enzo Biagi Auditorium in the Salaborsa Library. After a short welcome by representatives of the

European Commission and the city authorities, we moved on to the first item on the agenda – a conversation with Jillian C. York, a writer and activist who examines the impact of technology on our social and cultural values. She attempted to answer fundamental questions related to the development of technology: "Who sets the rules in the digital world?"; "Who should have the right to decide what we can or cannot say?"; "How do these rules affect society as a whole?"; "How do these decisions shape our identities and our ability to build communities and participate in social life?" In the digital world, the rules are laid down by those who control it. They decide what can and cannot be said. These rules not only affect our daily functioning, but also have profound consequences for society as a whole. It was also an important voice in the context of freedom of speech on the Internet – where are the limits of this freedom? When does our freedom begin to limit the freedom of others? Listening to these reflections made me realize how much technology permeates all aspects of our lives and how important it is to understand its impact on our relationships and values.

In my opinion, the most interesting lecture was the presentation by Prof. Giovanni Emanuel Corazza from the University of Bologna, founder of the Marconi Institute for Creativity. He is an exceptionally interesting person – in the first words of his presentation he called himself "a strange animal".

He is a telecommunications and microelectronics engineer by education but also... a psychologist. In his speech, Professor Corazza invited us on a journey through the history of key inventions that were groundbreaking in the history of humanity - from developing the ability to communicate, through the invention of the alphabet, writing and printing, to the printing machine, telegraph, transistor, Internet, ending with artificial intelligence. And this is what we focused on during this extraordinary lecture. The professor, himself involved in creating and improving Artificial Intelligence models, told us how AI works, how it develops, how it gathers knowledge - simply how it learns. He also presented the process of its evolution.

Artificial intelligence is undoubtedly the hottest technology of our time. This year's Nobel Prize

in Chemistry was awarded to Demis Hassabis and John M. Jumper for groundbreaking achievements in predicting the structure of proteins using artificial intelligence. This is undeniably a huge opportunity for the development of our society but it also carries many threats. Hence the extraordinary role of ethics in the use of artificial intelligence, because as the Professor emphasized, it is not AI that is bad, but people who use it in an inappropriate way.

We had the opportunity to participate in both moderated discussions and informal conversations in the corridors. These conversations revealed how much we have in common in terms of our approach to the education process. We are constantly looking for new tools, new ways to encourage adults to educate themselves, and we use non-obvious channels of knowledge transfer, such as workshops conducted by museum employees in the migrant community (but not in the museum – the museum reaches out to them in order to conduct its inspiring activities within the refugee community) or involving prisoners in extraordinary photo sessions and acting classes in the theatre.

This was an event in which EPALE educators took part. It must be added that the EPALE community is huge (over 155 thousand people connected with education!), but thanks to the perfectly functioning communication network and the openness of the educators who build it, it is also extremely dynamic - it is easy to find people for creative cooperation and establish relationships. And this is probably the greatest strength of this network - EPALE is a community of supporting educators, inspiring one another to develop and helping to implement new ideas, which is especially valuable in the rapidly changing world of adult education. It is also a space of support and development that helps educators broaden their horizons and improve the quality of their activities.

**Marek Zbytniewski.** Active collaborator of the EPALE editorial office, EPALE educator, president of the Żółty Szalik Foundation, volunteer manager at the FOSa Federation



# MIĘDZYNARODOWE DOŚWIADCZENIE LAB.IN.S

Andrea Serafini

LAB.IN.S to laboratorium innowacji społecznych i politycznych poświęcone wzmocnieniu pozycji organów publicznych – lokalnych, krajowych i międzynarodowych – oraz organizacji prywatnych. Naszą misją jest zwiększanie ich kompetencji, wspieranie integracji i rozwoju społeczności.

## NASZE DZIAŁANIA OBEJMUJĄ:

**Badania społeczne:** stwarzanie warunków do rozwoju projektów i procesów oraz dokonywanie ich oceny.

**Partycypacja demokratyczna:** zachęcanie do współpracy wielu interesariuszy.

**Interwencje partycypacyjne:** projektowanie inicjatyw generujących wartości społeczne, kulturowe, środowiskowe i demokratyczne.

**Debata publiczna:** stymulowanie dialogu rozwoju.

## W JAKI SPOSÓB WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA WSPIERA NASZĄ MISJĘ

Współpraca międzynarodowa wzbogaca naszą misję pod kilkoma względami:

**Poszerzanie perspektyw:** Partnerstwa z różnymi organizacjami pozwalają nam przyjmować innowacyjne podejścia do rozwiązywania złożonych problemów. Zapoznanie się z różnymi metodologiami pozwala nam na doskonalenie strategii projektowania i wdrażania projektów.

**Budowanie potencjału:** Szkolenia i wymiany pozwalają naszym pracownikom zdobyć nowe umiejętności w zakresie pracy terenowej, procesów twórczych i znajomości języków obcych, a także zwiększają naszą zdolność do zarządzania projektami i ich oceny na większą skalę.

**Rozszerzanie sieci:** Współpraca międzynarodowa pomogła nam nawiązać trwałe partnerstwa w ramach UE. Udział w ww. sieciach częstokroć stanowi podstawę przyszłych inicjatyw.

## KLUCZOWE OBSZARY WSPÓŁPRACY MIĘDZYNARODOWEJ

Udział w programie Erasmus+ Unii Europejskiej miał charakter transformacyjny, szczególnie w następujących obszarach:

**Edukacja finansowa:** partnerstwa umożliwiły nam stworzenie dostosowanych programów edukacyjnych, które wyposażają jednostki w podstawowe umiejętności finansowe.

**Storytelling wizualny (opowiadanie historii za pomocą obrazów):** storytelling do komunikowania złożonych problemów społecznych i wzmocnienia pozycji grup, z którymi pracujemy.

**Zwalczanie mowy nienawiści:** wysiłki podejmowane wspólnie z organizacjami o podobnych poglądach zaowocowały skutecznymi kampaniami promującymi inkluzywność i przeciwdziałającymi uprzedzeniom.

## OSIĄGNIĘCIA DZIĘKI WSPÓŁPRACY

Współpraca z międzynarodowymi partnerami dała mi i moim kolegom możliwość poznania ich wartości i kulturowego pochodzenia, a także metodologii, których używają w swoich własnych projektach i działaniach. Poświęcenie i pasja, które odkryliśmy u osób, z którymi przyszło nam pracować, zainspirowały nas do jeszcze cięższej pracy w projektach społecznych z europejskim nastawieniem.

Polska, Norwegia i Hiszpania to kraje, z którymi najczęściej współpracowaliśmy w ciągu ostatnich pięciu lat. Pokochaliśmy je za gościnność, życzliwość, chęć dzielenia się, a także poczucie humoru.

Nasze strategiczne partnerstwo ze Stowarzyszeniem DROGA w Polsce dostarczyło nowych spostrzeżeń w zakresie wyzwań społecznych i prawnych w kontekście mowy nienawiści. Dzieląc się najlepszymi praktykami i opracowując strategie wsparcia ofiar, stworzyliśmy silną sieć ponadnarodową i obecnie omawiamy, jak dalej rozwijać naszą współpracę i angażować innych partnerów.

**Andrea Serafini.** Operator i producent filmowy, działacz społeczny w zakresie demokratycznego korzystania z mediów, koordynator europejskiej sieci EmpowerMediaNetwork, członek organizacji LAB.IN.S cooperativa impresa sociale z Turynu.





# THE INTERNATIONAL EXPERIENCE OF LAB.IN.S

Andrea Serafini

LAB.IN.S is a laboratory for social and political innovation dedicated to empowering public bodies - local, national, and international - and private organizations. Our mission is to enhance their competences, to foster inclusion and community development.

## WHAT WE DO:

**Social Research:** Enabling and evaluating projects and processes.

**Democratic Participation:** Encouraging multi-stakeholder cooperation.

**Participatory Interventions:** Designing initiatives that generate social, cultural, environmental, and democratic value.

**Public Debate:** Stimulating dialogue on social work and sustainability.

## HOW INTERNATIONAL COOPERATION SUPPORTS OUR MISSION

International collaboration enriches our mission in several ways:

**Broadening Perspectives:** Partnerships with diverse organizations allow us to adopt innovative approaches to address complex issues. Exposure to different methodologies enhances our strategies in project design and implementation.

**Capacity Building:** Training and exchanges give our staff new skills in fieldwork, creative processes, and language proficiency and strengthen our ability to manage and evaluate projects on a larger scale.

**Network Expansion:** International collaborations helped us establish enduring EU partnerships. Participation to these networks often lay the groundwork for future initiatives.

## KEY AREAS OF INTERNATIONAL COOPERATION

Participation in the Erasmus+ Programme of the European Union has been transformative, particularly in these areas:

**Financial Education:** Partnerships enabled us to create tailored educational programs that empower individuals with essential financial skills.

**Visual Storytelling:** Through creative collaborations, we use storytelling to communicate complex social issues and to empower the groups we work with.

**Combating Hate Speech:** Joint efforts with like-minded organizations have led to impactful campaigns promoting inclusivity and countering prejudice.

## ACHIEVEMENTS THROUGH COLLABORATION

Collaborating with international partners gave me and my colleagues the opportunity of learning something about their values and their cultural background as well as the methodologies they use in their own projects and activities. The dedication and passion which we have found in the people we worked with, have inspired us to work even harder in social projects with a European bias. Poland, Norway and Spain are the countries we have mostly collaborated with in the past five years, we have come to love them all for their hospitality, kindness, willingness to share and also their sense of humour.

Our strategic partnership with the DROGA Association in Poland has provided new insights into the social and legal challenges in the contrast to hate speech. By sharing best practices and developing victim support strategies, we have established a strong transnational network and we are now discussing how to further develop our collaboration, involving other partners.

**Andrea Serafini.** Cameraman and film producer, social activist for the democratic use of the media, coordinator of the European EmpowerMediaNetwork, member of the LAB.IN.S cooperativa impresa sociale from Turin.

# OD STEINORTU DO SZTYNORTU

Joanna Szymańska - Bica, dr Bettina Bouresh

**Budowanie współpracy między Polską a Niemcami to złożony proces, którego celem są długofalowe relacje. Bilateralność to jeden z fundamentów, ale współpraca wymaga również szerokiego podejścia do różnych obszarów. To jedne z elementów działalności Towarzystwa im. Lehndorffów.**

W dialogu polsko-niemieckim dziś, podobnie jak dwa czy 20 lat temu, niezwykle ważne są inicjatywy bilateralne, w myśl integracji przyszłych pokoleń i społeczeństw do systemu europejskich norm i wartości. W czasach geostrategicznej redefinicji wschodniej granicy Europy Warmia i Mazury stają się poniekąd symbolem walki o pokój, przez wydarzenia, które miały tu miejsce. Wieloetniczna i żywa pamięć o wydarzeniach historycznych są świadectwem przemian. Jest to jednocześnie ważny impuls do refleksji nad wartościami demokracji liberalnej, nad ochroną praw jednostki do samostanowienia i wreszcie pokoju. W zgodzie z tą tradycją Towarzystwo im. Lehndorffów postrzega swoją pracę jako szansę wniesienia wkładu w bieżące dyskursy społeczne, zarówno w regionie, jak i w Unii Europejskiej. Sztynort dojrzywał podobnie jak Polska i region w EU. Sztynort i Towarzystwo im. Lehndorffów ma dzisiaj dwa serca, które biją w europejskiej piersi. Z jednej strony ważna jest pamięć historyczna i przywiązanie do tradycji pałacu (Pałac w Sztynorcie, jest od 2010 roku własnością Polskiej Fundacji Ochrony Zabytków Kultury (PNF) – red.), z drugiej teraźniejszość i przyszłość, z przywiązaniem do regionu i jego najnowszej historii i tradycji.

Wieloletnie wysiłki na rzecz rewitalizacji dawnego folwarku pałacowego Steinort / Sztynort zaowocowały przyjęciem w marcu 2023 r. obszernej koncepcji, opracowanej przez grupę 34 znamienitych, interdyscyplinarnych - polskich i niemieckich - ekspertów. Celem jest rekonstrukcja budynku, który jest unikalny pod względem statusu zabytku i wykorzystanie go jako obiektu integracyjno-dydaktycznego pod nazwą Academia Masuria Steinort jako „Forum Dialogu Europejskiego” oraz „Galerii im. Grafa Lehndorffa”. Przedmiotowa koncepcja zagospodarowania pałacu, w tym rewitalizacji, a także strategia rozwoju Sztynortu jako nośnika żywej historii, miejsca spotkań nauki, polityki oraz

społeczeństwa obywatelskiego, spotkań kulturalnych, edukacyjnych i wreszcie naukowych oraz w przyszłości miejsca kształtowania polityki integracyjnej i pojednania na mapie regionu, z całą pewnością wpisuje się w kompleksową strategię rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego. Cykliczny „Festiwal Stn:ort” jest obecnie miejscem spotkań regionalnych artystów, muzyków, literatów i tłumaczy, przedstawicieli organizacji pozarządowych, naukowców, wolontariuszy i gości z krajów sąsiadujących z Polską, zwłaszcza z Ukrainy, Polski, Litwy, Niemiec i Białorusi. To przestrzeń międzynarodowego forum społeczeństwa obywatelskiego. Uczestnicy wymieniają się tu, na Warmii i Mazurach - pomysłami, dyskutują ze sobą w wielu językach, tworzą muzykę i projekty multimedialne, film i teatr, a wreszcie wspólnie świętują wielokulturowe dziedzictwo regionu.

Festiwal i pałac w Sztynorcie idealnie wpisują się w motto Uni Europejskiej „zjednoczeni w różnorodności”. To przykład nieograniczonych możliwości kreowania i budowania, które daje swoim obywatelom UE. Warto sięgać po te możliwości, budować, nie burzyć.

Dwadzieścia lat temu, będąc studentką, organizowałam wymianę polsko-niemiecką. Wtedy odwiedziliśmy właśnie Steinort. Dzisiaj jestem częścią Towarzystwa im. Lehndorffów i dobrze czuję się w tym europejskim towarzystwie w Sztynorcie.

Zapraszamy do kontaktu i do współtworzenia 9 edycji Festiwalu Stn:Ort, która planowana jest w lipcu 2025 roku. Do zobaczenia w Sztynorcie!

Więcej o historii Sztynortu znajdziecie tu:

<https://lehndorff-gesellschaft-steinort.com>

<https://newsbar.pl/sztynort-wspolne-dziedzictwo/>

Joanna Szymańska - Bica. Wiceprzewodnicząca Towarzystwa im. Lehndorffów.  
Dr Bettina Bouresh. Przewodnicząca Towarzystwa im. Lehndorffów



# FROM STEINORT TO SZTYNORT

Joanna Szymańska - Bica, dr Bettina Bouresh

**Development of the cooperation between Poland and Germany is a complex process, the goal of which is long-term relations. Bilaterality is one of its foundations, however, the cooperation also requires a broad approach to various areas. These include some of the elements of the Lehndorff Society's activities.**

In the Polish-German dialogue today, just like two or twenty years ago, bilateral initiatives are extremely important, in line with the integration of future generations and societies into the system of European norms and values. In times of geostrategic redefinition of the eastern border of Europe, Warmia and Masuria are becoming a symbol of the fight for peace, due to the events that took place here. The multi-ethnic living memory of historical events is a testimony to the changes. Concurrently, it is an important impulse for reflection on the values of liberal democracy, on the protection of the individual's rights to self-determination and, eventually, peace. In accordance with this tradition, the Lehndorff Society perceives its work as an opportunity to contribute to current social discourses, both in the region and in the European Union. Sztynort has matured just like Poland and the region in the EU. Today, Sztynort and the Lehndorff Society have two hearts that beat in the European chest. On the one hand, the historical memory and attachment to the tradition of the palace are important (the Palace in Sztynort has been the property of the Polish Foundation for the Protection of Cultural Monuments (PNF) since 2010 – ed.), on the other hand, the present and the future related to the region and its most recent history and tradition are significant as well.

Many years of efforts to revitalize the former Steinort/Sztynortz palace manor resulted in the adoption, in March 2023, of an extensive concept developed by a group of 34 distinguished, interdisciplinary - Polish and German - experts. Its aim was to reconstruct the building that is unique in terms of its status as a historic monument, and use it as an integration and teaching facility under the name Academia Masuria Steinort, the European Dialogue Forum and the Graf Lehndorff Gallery. The concept of the palace development, including its revitalization, as well as the strategy for the development of Sztynort as a carrier of living

history, a meeting place for science, politics and civil society, cultural, educational and scientific meetings and, in the future, a place for shaping integration policy and reconciliation on the map of the region, is certainly part of the comprehensive development strategy of the Warmian-Masurian province.

The cyclical Stn:ort Festival is currently a meeting place for regional artists, musicians, writers and translators, representatives of non-governmental organizations, scientists, volunteers and guests from countries neighboring Poland, especially from Ukraine, Poland, Lithuania, Germany and Belarus. It is a space for an international forum of civil society. The participants exchange ideas here - in Warmia and Masuria – carry out discourses in many languages, create music and multimedia projects, film and theater, and finally celebrate the multicultural heritage of the region together.

The festival and the palace in Sztynort utterly fit into the 'united in diversity' motto of the European Union. It is an example of the unlimited possibilities of creation and construction that the EU offers its citizens. It is worth reaching for these possibilities, building, not destroying.

Being a student, twenty years ago, I organized a Polish-German exchange. We visited Steinort then. Today I am part of the Lehndorf Society and I feel good in this European company in Sztynort.

We invite you to contact us and co-create the 9th edition of the Stn:Ort Festival, which is to take place in July 2025.

More about the history of the undertaking can be found at: <https://lehndorff-gesellschaft-steinort.com>  
<https://newsbar.pl/sztynort-wspolne-dziedzictwo/>

**Joanna Szymańska - Bica.**  
Vice-President of the Lehndorff Society.  
**Dr Bettina Bouresh.**  
Chairwoman of the Lehndorff Society

# EDUKACJA, INNOWACJE I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

Zespół Banku Żywności w Olsztynie

Bank Żywności w Olsztynie od lat angażuje się w międzynarodowe inicjatywy, mające na celu promowanie zrównoważonej konsumpcji, edukację społeczeństwa w zakresie zdrowego odżywiania, a także aktywizację zawodową. Przykładem takiej działalności jest realizacja projektu FOLM (From Outdoors to Labour Market), w którym Bank współpracował z partnerami z Hiszpanii i Irlandii, wspierając młodzież w integracji na rynku pracy poprzez edukację na świeżym powietrzu.

Od kilku lat Bank Żywności w Olsztynie jest członkiem EIT Food, wiodącej europejskiej inicjatywy w zakresie innowacji w branży spożywczej. Dzięki temu partnerstwu Bank realizuje projekty wspierające transformację systemu żywnościowego w regionie zarówno w Polsce, jak i na świecie.

Jednym z istotnych projektów jest „SUCCESS” (Supermarkets and Consumers Collaborate towards Easy Sustainable Strategies). Celem tego trzyletniego przedsięwzięcia jest ułatwienie konsumentom dokonywania zrównoważonych wyborów podczas zakupów w supermarketach oraz ograniczenie marnowania żywności. W ramach projektu organizowane są praktyczne warsztaty dotyczące zrównoważonych zakupów oraz gotowania, realizowane zarówno w sklepach, jak i w kuchni warsztatowej Kuźni Społecznej.

Kolejnym ważnym przedsięwzięciem między narodowym było „EIT Food Job Skills Studio”. Projekt ten koncentrował się na organizacji kursów kulinarnych dla Ukrainek ze statusem uchodźcy, które przyjechały do Polski po agresji Rosji na Ukrainę. Jego celem było wyposażenie uczestniczek w umiejętności zawodowe, które umożliwią im znalezienie pracy i usamodzielnienie się w Polsce.


Coraz większe doświadczenie i znaczenie Banku na arenie międzynarodowej zaowocowało tym, że organizacja zwyciężyła w konkursie

o światowym zasięgu - Global Innovation Challenge - organizowanym przez Citi Foundation. Bank otrzymał 500 tysięcy dolarów na działania na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego wśród społeczności o niskich dochodach.

Niedawno Bank Żywności w Olsztynie podpisał umowę z koreańską firmą Cube Farm, która dostarczy specjalistyczny kontener do uprawy roślin w systemie hydroponicznym. Współpraca ta pozwoli na rozwijanie innowacyjnych metod produkcji żywności, co wpisuje się w działania Banku na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Intensyfikacja współpracy międzynarodowej przynosi korzyści zarówno Bankowi Żywności w Olsztynie, jak i jego partnerom. Dzięki wymianie wiedzy i doświadczeń możliwe jest wdrażanie innowacyjnych rozwiązań, które przyczyniają się do poprawy bezpieczeństwa żywnościowego oraz promowania zrównoważonej konsumpcji na arenie międzynarodowej. Współpraca z partnerami z różnych krajów Europy pozwala na implementację sprawdzonych rozwiązań oraz dostosowanie ich do lokalnych potrzeb, co przynosi wymierne korzyści dla mieszkańców regionu. Dzięki zaangażowaniu w międzynarodowe projekty oraz partnerstwu z EIT Food, Bank Żywności w Olsztynie nie tylko wspiera lokalną społeczność, ale również przyczynia się do globalnych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska.





# EDUCATION, INNOVATION AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The Food Bank Team in Olsztyn

The Food Bank in Olsztyn has been involved in international initiatives for years. They include promoting sustainable consumption, educating society on healthy eating, as well as professional activation. An example of such activity is the implementation of the FOLM project (From Outdoors to Labour Market), in which the Bank cooperated with partners from Spain and Ireland to support young people in integrating into the labour market through outdoor education.

The Food Bank in Olsztyn has been a member of EIT Food, a leading European initiative in the field of innovation in the food industry, for several years now. By grace of this partnership, the Bank implements projects supporting the transformation of the food system in the region, both in Poland and worldwide.

One of its significant projects is SUCCESS (Supermarkets and Consumers Collaborate towards Easy Sustainable Strategies). The aim of this three-year plan is to make it easier for consumers to take their sustainable picks when shopping in supermarkets and to reduce food waste. The project includes practical workshops on sustainable shopping and cooking, held both in stores and in the workshop kitchen of Kuźnia Społeczna [i.e. Social Forge].

Another important international undertaking was the EIT Food Job Skills Studio. The project focused on organizing culinary courses for Ukrainian women, holders of refugee status, who came to Poland after the Russian aggression against Ukraine. Its aim was to equip the participants with professional skills that would enable them to find work and become independent in Poland. The Bank's increasing experience and importance in the international arena resulted in the organization winning a global competition - Global Innovation Challenge - organized

by the Citi Foundation. The Bank received \$500,000 for activities related to food security in low-income communities.

Only recently has the Food Bank in Olsztyn signed an agreement with Cube Farm, a Korean company, which will provide a specialist container for growing plants in a hydroponic system. This cooperation will facilitate the development of innovative methods of food production, which is in line with the Bank's activities for sustainable development.

The intensification of international cooperation is of benefit to both the Food Bank in Olsztyn and its partners. Owing to the exchange of knowledge and experience, it is possible to implement innovative solutions that contribute to improving food security and promoting sustainable consumption in the international arena. Cooperation with partners from various European countries provides for the implementation of proven solutions and their adaptation to local needs, which brings tangible benefits to the inhabitants of the region.

Due to its involvement in international projects and partnership with EIT Food, the Food Bank in Olsztyn not only supports the local community, but also contributes to global actions for sustainable development and environmental protection.



# PARTNERSTWA BUDUJĄ I INSPIRUJĄ

Katarzyna Janków - Mazurkiewicz

**Program Erasmus+ jest nie tylko inwestycją w edukację i karierę zawodową, ale także w budowanie bardziej zintegrowanej i zrozumiałej Europy. Rozmawiamy z Małgorzatą Czaplarską, dyrektor Centrum Polsko-Francuskiego Côtes d'Armor-Warmia i Mazury w Olsztynie.**

**- Centrum Polsko-Francuskie od lat promuje w Olsztynie kulturę Francji. Jak to wygląda w praktyce?**

- Na przestrzeni lat charakter działalności Centrum zmieniał się i z czasem wymiana doświadczeń, dobrych praktyk, dziedzictwa kulturalnego i kulinarnego zaczęła przebiegać w dwie strony. Obecnie Centrum promuje kulturę Francji, Bretanii oraz język francuski w Polsce, zaś działające w Saint-Brieuc stowarzyszenie Côtes d'Armor-Warmie et Mazurie upowszechnia to, co polskie, we Francji.

Ale nie tylko, bo w działalność Centrum wpisana jest również aktywizacja społeczno-zawodowa młodych ludzi, liczne projekty edukacyjne i kulturalne, staże i praktyki zawodowe – płaszczyzn współpracy polsko-francuskiej jest wiele.

**- Jakie są korzyści realizowanych przez Centrum Polsko-Francuskie projektów z zakresu współpracy międzynarodowej? Chciałabym tutaj głównie nawiązać do Programu Erasmus +.**

- Jako Centrum uczestniczymy w Programie Erasmus +, ale są to przedsięwzięcia związane głównie z mobilnością międzynarodową. Dzięki wyjazdom zagranicznym rozwijają się partnerstwa, które przynoszą korzyści przez wiele lat. Wymiana dobrych praktyk, udział w wizytach studyjnych, przekłada się na podnoszenie kompetencji kadry, ma wkład w rozwój edukacji. Dodatkowo inspirują nas rozwiązania, które można adaptować na nasz grunt. Wyjazdy zagraniczne dają możliwość wyjazdu za granicę, odkrywania nowych kultur i zdobywania doświadczeń. W ten sposób kształtuje się otwartość na świat. Współpracujemy w zakresie mobilności nie tylko z Francją, ale także m.in. z Hiszpanią, Chorwacją czy Rumunią. Program Erasmus+ jest nie tylko inwestycją w edukację i karierę zawodową, ale także w budowanie bardziej zintegrowanej i zrozumiałej Europy. Wciąż pojawiają się też nowe możliwości. Jest to chociażby nowy program Cul-

ture Moves Europe, który zapewnia wsparcie finansowe artystów i specjalistów z sektora kultury i umożliwia m.in. rozwijanie lub pogłębianie międzynarodowych relacji zawodowych.

**- Wspomnieliśmy tutaj o partnerstwach. Jednym z takich działań była realizacja projektu „#ZielonaInstytucjaKultury”.**

- Ten projekt realizowaliśmy w latach 2022-2023. Naszym francuskim partnerem było Stowarzyszenie RICH'ESS z Saint-Brieuc. Był to projekt, który CPF koordynowało, było liderem, ale po stronie polskiej partnerami projektu były też: Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie oraz Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie. Celem projektu było zapoznanie się z dobrymi, ekologicznymi praktykami stosowanymi przez polskie i francuskie instytucje kultury oraz organizacje pozarządowe działające na rzecz kultury, a także wdrożenie ich do codziennej pracy. Efektem było wypracowanie m.in. „karty zielonych praktyk w kulturze”. Chcieliśmy pokazać, że rola instytucji kultury w zielonej transformacji jest niezwykle istotna.

**- Dzięki Centrum miłośnicy kultury francuskiej nie muszą wyjeżdżać, bo goście z Francji przyjeżdżają do Olsztyna.**

- W przeciągu ostatnich trzydziestu lat istnienia Centrum Polsko-Francuskiego przewinęło się tutaj naprawdę dużo osób. Chciałabym podkreślić, że nasze Centrum nie jest miejscem dedykowanym tylko mieszkańcom, którzy posługują się językiem francuskim. Oczywiście uczymy języka francuskiego, przyjeżdżają do nas goście z Francji, ale nasze ogólnodostępne wydarzenia, w których biorą udział francuskojęzyczni goście, są tłumaczone na język polski.

Katarzyna Janków - Mazurkiewicz.  
Trenerka, społeczniczka, redaktorka Czasopisma Osób Starszych „Generacja”.



# PARTNERSHIPS BUILD AND INSPIRE

Katarzyna Janków-Mazurkiewicz

The Erasmus+ programme is not only an investment in education and professional careers but also in building a more integrated and understandable Europe. We talk to Małgorzata Czaplarska, director of the Polish-French Centre Côtes d'Armor-Warmia and Masuria in Olsztyn.

**- The Polish-French Center has been promoting French culture in Olsztyn for years. What does it look like in practice?**

- Over the years, the nature of the Centre's activities has changed and the exchange of experiences, good practices, cultural and culinary heritage has ensued both ways. Currently, the Centre promotes the culture of France, Brittany and the French language in Poland, while the Côtes d'Armor-Warmie et Mazurie association operating in Saint-Brieuc popularizes Polish elements in France. Moreover, the Centre's activities also include the social and professional activation of young people, numerous educational and cultural projects, internships and professional training – there are many areas of Polish-French cooperation.

**- What are the benefits of the projects implemented by the Polish-French Centre in the field of international cooperation? I would like to refer here mainly to the Erasmus + Programme.**

- As a Centre, we participate in the Erasmus+ Programme, but these are projects related mainly to international mobility. Foreign trips result in partnerships which bring benefits for many years. The exchange of good practices and participation in study visits translate into improving the competences of staff, and contribute to the development of education. Additionally, we are inspired by solutions that can be adapted to our conditions. Foreign trips provide an opportunity to go abroad, discover new cultures and gain new experiences. In this way, openness to the world is shaped. We cooperate in the field of mobility not only with France but also with Spain, Croatia and Romania, among others. The Erasmus+ Programme is not only an investment in education and professional career, but it also brings about a more integrated and understandable Europe. New opportunities are likewise constantly emerging. There is, for exam-

ple, the new Culture Moves Europe programme, which provides financial support to artists and culture experts, and enables, among others, the development or intensification of international professional relations.

**- We have mentioned partnerships here. One such activity was the implementation of the #GreenCulturalInstitution project.**

- We implemented this project in 2022-2023. The RICH'ESS Association from Saint-Brieuc was our French partner in it. It was a project that CPF coordinated and was the leader of, but on the Polish side the project partners also included: the Provincial Public Library in Olsztyn and the Centre for Education and Cultural Initiatives in Olsztyn. The aim of the project was to get acquainted with good, ecological practices used by Polish and French cultural institutions and non-governmental organizations working for culture, as well as to implement them in everyday work. The effect was the development of, among others, a 'card of green practices in culture.' We wanted to show that the role of cultural institutions in green transformation is extremely important.

**- Thanks to the Centre, admirers of French culture do not have to travel because guests from France come to Olsztyn.**

- Over the last thirty years of the Polish-French Centre's existence, it has been full of people coming and going. I would like to emphasize that our Centre is not a place dedicated only to residents who speak French. By all means, we teach French, guests from France come to us, but our public events, in which French-speaking guests participate, are translated into Polish.

**Katarzyna Janków - Mazurkiewicz.**

Trainer, social activist, editor of the Magazine for the Elderly entitled Generacja.



# ODKRYWANIE NOWYCH HORYZONTÓW

Stowarzyszenie „Jesteśmy Razem”

**Stowarzyszenie „Jesteśmy Razem” z Górowa Iławeckiego jest prężnie działającą organizacją, dobrze znaną na Warmii i Mazurach. Współpracuje z lokalnymi instytucjami i ośrodkami z regionu. Jest też wielokrotnie doceniane i nagradzane za działania na rzecz innych.**

Piotr Baczewski, prezes Stowarzyszenia „Jesteśmy Razem”: Unia Europejska daje szerokie perspektywy rozwoju i współpracy międzynarodowej, finansowania, wymiany doświadczeń między organizacjami. Międzynarodowe partnerstwo pomaga w rozwiązywaniu pojawiających się problemów i budowaniu spójnego, skutecznego systemu wsparcia. Bez wątplenia celem wszystkich instytucji tego typu jest tworzenie globalnego ruchu na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami, eliminowanie barier, które każdego dnia spotykają na swojej drodze nasi podopieczni, a także tworzenie bardziej przyjaznych i inkluzyjnych przestrzeni publicznych. Do tego potrzebne jest kompleksowe podejście wielu międzynarodowych organizacji.

Jedną z pierwszych umów o partnerstwie było porozumienie z ukraińską organizacją „Sonce Lubowi”. Członkowie stowarzyszenia „Sonce Lubowi” podczas swojego kilkudniowego pobytu obserwowali, jak funkcjonuje nasz ośrodek na co dzień. Zależało im na zdobyciu wiedzy z zakresu praktycznych rozwiązań.

Centrum Barka, prowadzone przez Stowarzyszenie „Jesteśmy Razem”, gościło przedstawicieli m.in. Niemiec, Francji, Anglii, Stanów Zjednoczonych i Ukrainy. Doświadczenie wynoszone z tych spotkań owocuje ciągłym rozwojem, wymianą doświadczeń oraz odważnymi i innowacyjnymi pomysłami, dostosowanymi do lokalnych realiów kulturowych, społecznych oraz prawnych. Wśród osób odwiedzających Barkę panuje opinia, że jest ona ośrodkiem inspirującym.

Niezwykle owocnym spotkaniem dla obu stron było to z angielską delegacją. Wymieniliśmy się doświadczeniami, zasobami i sprawdzonymi sposobami na budowanie inkluzywnego społeczeństwa, w którym każdy ma równy dostęp do wsparcia, edukacji i rehabilitacji, niezależnie od kraju, w którym żyje. W planach są szkolenia i programy edukacyjne, na temat nowoczesnych metod pracy z osobami z niepełnosprawnościami.

Porozumienie o współpracy z polską sekcją International Police Association-Polish Sec-

tion (Międzynarodowe Stowarzyszenie Policji) - Region Bartoszycko-Lidzbarski, zapewnia współpracę w zakresie wzajemnej wymiany doświadczeń związanych z działalnością charytatywną, organizacji i prowadzenia wspólnych szkoleń, seminariów, kursów czy konferencji. Międzynarodowe organizacje mogą skuteczniej wdrażać swoje projekty, współpracując z lokalnymi ośrodkami, które lepiej rozumieją specyfikę potrzeb danej społeczności.

Stowarzyszenie jest otwarte na różnego rodzaju inicjatywy, stąd też w ubiegłym roku organizacja spotkała dla rodzin z mniejszości ukraińskiej.

Na przestrzeni 20 lat działalności Stowarzyszenia zostało podpisanych kilka porozumień, ale wiele dodatkowych nie miało charakteru oficjalnie podpisanego dokumentu, bowiem wynikało z naturalnej chęci niesienia pomocy. Wśród takich działań była m.in. organizacja pomocy humanitarnej na Ukrainę. Centrum Barka ma na swoim koncie kilka wyjazdów do ukraińskich miejscowości. Konwoje wypełnione były wózkami inwalidzkimi, kulami, świecami, żywnością, środkami higienicznymi i wieloma innymi rzeczami, według zapotrzebowania walczących żołnierzy. Stowarzyszenie ponadto zatrudniło kilka kobiet z Ukrainy, które w Polsce odnalazły swój drugi dom. Ośrodek kilkakrotnie organizował zbiórki oraz sprzedawał ręcznie wykonane prace, z których cały dochód przeznaczony był na pomoc Ukrainie.

Nową inicjatywą Stowarzyszenia jest przygotowywanie sesji zdjęciowych w ramach cyklu „Legendy Warmii i Mazur” wspólnie z Archiwum Państwowym w Olsztynie i magazynem lifestylowym „Made In Warmia & Mazury”, na podstawie mało lub w ogóle nieznanymi regionalnych bajek i opowieści. Mobilna wystawa prezentowana jest na terenie województwa. Są realne plany na to, aby była przedstawiona poza granicami kraju.

Stowarzyszenie „Jesteśmy Razem” jest otwarte na współpracę ze wszystkimi instytucjami i organizacjami, jeśli ma to na celu rozwój, nowe doświadczenia, budowanie dobrych praktyk i podtrzymywanie jakościowych relacji.





# DISCOVERING NEW HORIZONS

We Are Together Association

**The We Are Together Association from Górowo Iławeckie is a dynamic organization, well known in Warmia and Masuria. It cooperates with local institutions and centers within the region. It has also been valued and awarded many times for its activities for others.**

Piotr Baczewski, president of We Are Together: The European Union Association offers broad prospects for development and international cooperation, financing and exchange of experiences between organizations. International partnership helps solve emerging problems and build a coherent, effective support system. Undoubtedly, the goal of all such institutions is to create a global movement for the rights of people with disabilities, eliminate the barriers that our charges encounter every day, and create more friendly and inclusive public spaces. This requires that many international organizations take a comprehensive approach.

One of the first partnership agreements we concluded was with the Ukrainian organization Sonce Lubowi. During their several-day stay, members of the Sonce Lubowi association observed how our center functioned on a daily basis. They wanted to gain knowledge of practical solutions. The Barka Center, run by the We Are Together Association, has hosted representatives from Germany, France, England, the United States, and Ukraine. The experience gained from these meetings results in continuous development, exchange of experiences, as well as bold and innovative ideas adapted to local cultural, social, and legal realities. Those who have visited Barka share an opinion that it is an inspiring center.

The meeting with the English delegation was an extremely fruitful one for both sides. We exchanged experiences, resources and proven methods for building an inclusive society in which everyone has equal access to support, education and rehabilitation, regardless of the country they live in. There are plans for training and educational programs on modern methods of working with the disabled. The cooperation agreement with the Polish section of the International Police Association-Polish Section - Bartoszycko-

Lidzbarski Region, provides for cooperation in the mutual exchange of experiences related to charity activities, organization and conduct of joint trainings, seminars, courses or conferences. International organizations can implement their projects more effectively by cooperating with local centers that better understand the specific needs of a given community. The association is open to various types of initiatives, hence last year's organization of a meeting for families from the Ukrainian minority. Over the course of 20 years of the Association's operation, several agreements have been signed. However, many additional settlements did not have the nature of an officially signed document because they resulted from a natural desire to provide help. Among such activities was the organization of humanitarian aid to Ukraine. The Barka Center organized several trips to Ukrainian towns. The convoys were filled with wheelchairs, crutches, candles, food, hygiene products and many other things, in proportion to the needs of the fighting soldiers. The Association also employed several women from Ukraine, who found their second home in Poland. The Center organized collections a number of times and sold handmade works, the entire proceeds of which were intended to help Ukraine.

The Association's new initiative is to prepare photo sessions as part of the Legends of Warmia and Masuria series together with the State Archive in Olsztyn and the lifestyle magazine Made In Warmia & Mazury, based on unfamiliar or unknown regional fairy tales and stories. The mobile exhibition is presented in the province. There are real plans for it to be presented abroad as well. The We Are Together Association is open to cooperation with all institutions and organizations if it aims to develop, gain new experiences, build good practices and maintain quality relationships.

# EUROPEJSKIE INSPIRACJE KSZTAŁTUJĄ SKUTECZNE STRATEGIE

Krzysztof Wilczek

**20 lat Polski w Unii Europejskiej to także rozwój organizacji trzeciego sektora. W misji Stowarzyszenia Wspierania Działań na Rzecz Osób Potrzebujących Pomocy DROGA ważną rolę pełni współpraca międzynarodowa.**

Od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku, nasz kraj może pochwalić się nie tylko konkurencyjną gospodarką, ale również znaczącym postępem w obszarze rozwoju społecznego. Stowarzyszenie DROGA, jako organizacja początkowo działająca w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej, jest przykładem tego, jak członkostwo w UE przyczyniło się do zredefiniowania celów i misji działania. Nie byłoby to możliwe bez nawiązania kontaktów z partnerami z krajów europejskich. Dzięki nim DROGA wzmocniła swój lokalny potencjał i kompetencje w zakresie pomagania osobom najbardziej potrzebującym.

## **ROZSZERZANIE HORYZONTÓW POPRZEC WSPÓŁPRACĘ EUROPEJSKĄ**

Stowarzyszenie DROGA istnieje od prawie 15 lat. Funkcjonuje głównie na terenie powiatu olsztyńskiego. Jej początki to wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zwłaszcza osób uzależnionych poprzez działania profilaktyczne, terapeutyczne i edukacyjne oraz praca z rodzinami z problemem przemocy - zarówno z osobami jej doświadczającymi, jak i sprawcami. Ostatnie lata to okres zaangażowania się w realizację programów dofinansowanych przez Unię Europejską, realizowanych we współpracy z partnerami z innych krajów europejskich. Szczególnie program Erasmus+ stanowi znakomitą platformę do wymiany dobrych praktyk i wiedzy, która służy podpatrywaniu działania innych organizacji z terenu UE i skutkuje doskonaleniem własnego warsztatu pracy na poziomie lokalnym. Partnerstwa z organizacjami z całej Europy, w tym z Francją, Włochami, Maltą, ale też Finlandią, pozwoliły w bezpieczny sposób na wprowadzanie własnych, innowacyjnych podejść, dostosowanych do lokalnych potrzeb. W znaczącym stopniu bazują na wieloletnim doświadczeniu partnerów zagranicznych. Dzięki udziałowi w warsztatach, szkoleniach,

obserwacji pracy, członkowie naszej organizacji, wolontariusze, jak i przedstawiciele społeczności lokalnych, wciąż poszerzamy spektrum pomocy. Obecnie wpisujemy się w działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, takich jak przemoc w rodzinie, przemoc cyfrowa czy uzależnienie od Internetu. Wpływ tych działań odczuwalny jest w codziennej pracy stowarzyszenia, gdzie dzięki wiedzy zdobytej w trakcie praktyk międzynarodowych, kształtujemy bardziej skuteczne strategie w trakcie wdrażania lokalnych programów interwencyjnych.

## **WYMIANA WIEDZY W RAMACH CZŁONKOSTWA W EUROPEJSKICH SIECIACH WARTOŚCI**

Stowarzyszenie DROGA jest członkiem dwóch dużych europejskich sieci. Pierwsza z nich - WWP (Work With Perpetrators) - ma za zadanie wspieranie organizacji pracujących ze sprawcami przemocy domowej. Polega na upowszechnianiu nowych, często mało znanych form interwencji, zwłaszcza w obszarze mniej znanych form przemocy domowej. Druga z nich to Victim Support Europe, która specjalizuje się we wszelkich działaniach na rzecz wsparcia ofiar przestępstw. Współpraca z sieciami europejskimi niesie wiele korzyści. To nie tylko kontakt z wieloma organizacjami czy udział w europejskich kampaniach społecznych, ale też napływ nowych pomysłów i praktyk, które zostały dostosowane do polskich, lokalnych realiów. Warsztaty, wspólne seminaria i konferencje obejmujące całą UE są platformą, dzięki której członkowie stowarzyszenia DROGA mogą angażować się w dyskusje z liderami opinii i decydentami z całej Europy oraz w działania rzecznicze w obszarze praw człowieka, w szczególności zmian prawodawstwa na rzecz pełniejszej ochrony ofiar przestępstw.

Krzysztof Wilczek. Koordynator projektów,  
prezes Stowarzyszenia DROGA.

# EUROPEAN INSPIRATIONS - EFFECTIVE STRATEGIES

Krzysztof Wilczek

Poland's 20 years in the European Union has also marked the development of third sector organizations. International cooperation plays an important role in the mission of DROGA - Stowarzyszenie Wspierania Działań na Rzecz Osób Potrzebujących Pomocy [i.e. Association for Supporting Actions for People in Need of Help – herein DROGA).

Since Poland joined the European Union in 2004, our country has been able to boast not only a competitive economy but also significant progress in the area of social development. The DROGA Association, as an organization initially operating in the area of counteracting addictions and domestic violence, is an example of how EU membership has contributed to redefining the goals and mission of the activities. This would not have been possible without establishing contacts with partners from European countries. Thanks to them, DROGA has strengthened its local potential and competences in the area of helping those most in need.

## EXPANDING OUR HORIZONS THROUGH EUROPEAN COOPERATION

The DROGA Association has existed for almost 15 years now. It operates mainly within the Olsztyn district. At the beginning, it provided support for people at risk of social exclusion, especially addicts, through preventive, therapeutic and educational activities, as well as work with families with the problem of violence - both the victims and the perpetrators. Recent years have been a period of involvement in the implementation of programs co-financed by the European Union, implemented in cooperation with partners from other European countries. The Erasmus+ programme in particular is an excellent platform for the exchange of good practices and knowledge. It serves to observe the activities of other organizations from the EU and results in the improvement of one's own work at the local level. Partnerships with organizations from all over Europe, including France, Italy, Malta, as well as Finland, have allowed for the safe introduction of our own, innovative approaches, adapted to local needs. To a large extent, they are based on the many years of experience of foreign partners. Thanks to participation in workshops, trainings, work observation, members of our

organization, volunteers, and representatives of local communities are constantly expanding the spectrum of assistance. We are currently involved in activities aimed at solving social problems such as domestic violence, digital violence and Internet addiction. The impact of these activities permeates the daily work of the association, where, thanks to the knowledge gained during international internships, we shape more effective strategies during the implementation of local intervention programs.

## KNOWLEDGE EXCHANGE THROUGH MEMBERSHIP IN EUROPEAN VALUE NETWORKS

The DROGA Association is a member of two large European networks. The first one - WWP (Work with Perpetrators) - is tasked with supporting organizations working with perpetrators of domestic violence. It includes popularizing new, often little-known forms of intervention, especially in the area of lesser-known forms of domestic violence. The second one is Victim Support Europe, which specializes in all activities undertaken to support victims of crime. Cooperation with European networks brings many benefits. It is not only contact with many organizations or participation in European social campaigns but also an influx of new ideas and practices that have been adapted to Polish, local realities. Workshops, joint seminars and conferences covering the entire EU are a platform whereby DROGA members can engage in discussions with opinion leaders and decision-makers from all over Europe and in human rights advocacy, in particular adjustments to legislation for sufficient protection of victims of crime.

Krzysztof Wilczek. Project coordinator,  
president of the DROGA Association.

# WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Agnieszka Sójka

W przyszłym roku minie 30 lat odkąd powstało Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych. Trzy dekady wspierania organizacji społecznych i aktywności obywatelskiej w regionie. Nie działamy w próżni i żadne z naszych działań nie byłoby możliwe bez współpracy z wieloma partnerami, organizacjami, mieszkańcami, licznymi instytucjami, uczelniami, biznesem. Jednym słowem, dzięki współpracy międzysektorowej, ale również międzynarodowej.

Rozwój współpracy ponadnarodowej w ESWIP przyspieszył mocno po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Było to związane z nowymi możliwościami finansowania działań, ale również z dostępem do sieci kontaktów, możliwością wymiany dobrych praktyk, tworzeniem się nowych mechanizmów działania i kultury współpracy. Przystąpiliśmy do międzynarodowej sieci European Youth 4Media Network, współpracujemy z Departamentem Współpracy Międzynarodowej Urzędu Marszałkowskiego, nawiązaliśmy liczne kontakty, dzięki którym obecnie współpracujemy z kilkudziesięcioma organizacjami z całej Europy (m.in. Francja, Włochy, Szwecja, Niemcy, Malta, Cypr, Chorwacja, Litwa, Hiszpania, Portugalia). Posiadamy Akredytację ERASMUS+ w Akcji 1 dla kadry edukacji dorosłych, dzięki której do 2027 roku mamy zapewniony budżet na zagraniczną edukację naszych pracowników.

**PO CO?** Współpraca ponadnarodowa ujęta jest w strategii ESWIP jako obszar horyzontalny. Jest narzędziem do rozwoju naszych obszarów programowych, a jej celem jest wymiana wiedzy, pomysłów, poznanie dobrych praktyk (nowe narzędzia, metodologie), rozwój naszej organizacji, jak również rozwój osobisty naszego zespołu (zwiększamy naszą wiedzę, kompetencje, uczymy się języków obcych, poznajemy inne kultury, organizacje, społeczności lokalne).

**EFEKTY** Współpraca zagraniczna przyniosła nam realne efekty, wiedzę i inspiracje do działania, dzięki którym możemy lepiej wspierać organizacje i mieszkańców naszego województwa.

To m.in.: - powstanie Domu pod Cisem, czyli rewitalizacja społeczna i nowe życie dla starych budynków (inspiracją było wiele odwiedzanych przez nas organizacji zagranicznych, kiedy nawet jeszcze nie marzyliśmy o własnym budynku i rozwoju infrastruktury społecznej); - utworzyliśmy hostel społeczny na bazie modelu szwedzkiej organizacji Le Mat Jonsered, dzięki któremu wspieramy aktywizację społeczno-zawodową (hostel jest jedną z pracowni prowadzonego przez nas

CIS, współpracujemy z hotelami, organizujemy staże); - sklep społeczny na bazie modelu włoskiej organizacji CAUTO (nowe życie rzeczy zgodnie z ideą gospodarki o obiegu zamkniętym), gdzie przedmioty podarowane nam przez mieszkańców poddawane są renowacji w naszej pracowni CIS, a następnie sprzedawane są w sklepie. Cały dochód trafia do Funduszu Grantowego ESWIP, to rodzaj elbląskiej skarbonki, do której wspólnie zbieramy pieniądze, i z której finansujemy działania społeczne i charytatywne elblązan, np. remont łazienki osoby z niepełnosprawnością ruchową;

- ogrody społeczne w Elblągu (ESWIP) i Olsztynie (Fundacja Warsztat Zmiany), dopasowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (dzięki inspiracjom francuskim z regionu Bretanii oraz niemieckim z Berlina);

- ekonomia społeczna i solidarna - narzędzia do pracy z przedsiębiorstwami społecznymi, opracowane przez francuską federację organizacji Rich'ESS, która wspólnie z Departamentem Côtes-d'Armor wspierała nas również w zbiorce finansowej i rzeczowej dla Ukrainy;

- i wiele innych, jak model zarządzania dzielnicą, metod pracy z młodzieżą, gospodarowanie budżetem domowym, model rozwoju turystyki regionalnej w oparciu o przedsiębiorstwa społeczne.

Przed nami kolejne wyzwanie – wspólnie z Miastem Elbląg opracowujemy model tzw. przedPSZOK, czyli centrum naprawy i ponownego użytkowania przedmiotów, dzięki któremu zmniejszy się ilość odpadów w mieście, a zwiększy się wiedza na temat ochrony środowiska (miejsce edukacji ekologicznej). Inspiracją były wizyty w mieście Brescia (tzw. green islands) oraz miejsca odwiedzone w regionie Goteborga.

Agnieszka Sójka. Socjolog, politolog, ukończyła Szkołę Animatorów Społecznych, absolwentka Programu Menedżerowie NGO PROMENGO. Dyrektorka ds. projektów w Stowarzyszeniu ESWIP, koordynatorka projektów ponadnarodowych.



# INTERNATIONAL COOPERATION OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS

Agnieszka Sójka

Next year will mark 30 years since Ebląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych [Elbląg Association for Supporting Non-Governmental Initiatives - herein ESWIP] was established. Three decades of supporting social organizations and civic activity in the region. We do not operate in a vacuum and none of our activities would be possible without cooperation with numerous partners, organizations, residents, institutions, universities, businesses. In a nutshell, owing to the cooperation – the intersectoral one, as well as the international one.

The development of transnational cooperation in ESWIP accelerated significantly once Poland had joined the European Union. This was related to new possibilities of financing activities but also to access to a network of contacts, the possibility of exchanging good practices, the creation of new mechanisms of operation and a culture of cooperation. We joined the international European Youth 4Media Network, we cooperate with the Department of International Cooperation of the Marshal's Office, we have established numerous contacts, thanks to which we currently cooperate with several dozen organizations from all over Europe (including France, Italy, Sweden, Germany, Malta, Cyprus, Croatia, Lithuania, Spain and Portugal). We hold the ERASMUS + accreditation in Action 1 for adult education staff, whereby we have a budget provided for foreign education of our employees until 2027.

**WHY?** Transnational cooperation is included in the ESWIP strategy as a horizontal area. It is a tool for the development of our program areas, and its goal is to exchange knowledge, ideas, learning good practices (new tools, methodologies), developing our organization, as well as personal development of our team (we gain knowledge, competences, learn foreign languages, get to know other cultures, organizations, local communities).

**RESULTS** Foreign cooperation has brought us real results, knowledge and inspiration for action, thanks to which we can better support organizations and residents of our province.

The results include: – the creation of Dom pod Cisem [i.e. House under Yew – herein CIS], social revitalization and new life for old buildings (the inspiration came from many foreign organizations we visited, when we did not even dream of our own premises and the development of social infrastructure);

- we have created a social hostel based on the model of the Swedish organization Le Mat Jonsered, whereby we support social and professional activation (the hostel

is one of the workshops of the CIS that we run, we cooperate with hotels and organize internships);

- a social shop based on the model of CAUTO, an Italian organization (new life of things according to the idea of the circular economy), where objects donated to us by residents are renovated in our CIS workshop and then sold in the shop. All income goes to the ESWIP Grant Fund, a kind of Elbląg piggy bank, into which we collect money together, and with which we finance social and charitable activities of Elbląg residents, e.g. renovation of a bathroom for a person with a mobility disability;
- community gardens in Elbląg (ESWIP) and Olsztyn (the Warsztat Zmiany Foundation [i.e. Workshop of transformation]), adapted to the needs of people with disabilities (thanks to French inspiration from the Brittany region and German inspiration from Berlin);
- social and solidarity economy - tools for working with social enterprises, developed by the French federation of organizations Rich'ESS, which, together with the Department of Côtes-d'Armor, have also supported us in collecting funds and in-kind donations for Ukraine;
- and many others, such as a district management model, methods of working with youth, household budget management, a model for the development of regional tourism based on social enterprises. There is yet another challenge ahead of us – together with the City of Elbląg, we are developing a model of the so-called przedPSZOK, a repair and reuse center, which will reduce the amount of waste in the city and increase knowledge about environmental protection (a place of ecological education). The inspiration stemmed from a few visits to the city of Brescia (the so-called green islands) and places visited in the region of Gothenburg, Sweden.

**Agnieszka Sójka.** Associated with the non-governmental sector since 2009. A sociologist and political scientist by education, she graduated from the School of Social Animators, as well as the NGO Managers Program PROMENGO; the director of projects at the ESWIP Association and coordinator of transnational projects.



# PRACUJEMY RAZEM, BY KOBIETY MIAŁY SIŁĘ

Barbara Wyłuddek

Barbara Wyłuddek jest inicjatorką i koordynatorką Warmińsko-Mazurskiego Centrum Praw Kobiet - instytucji wsparcia dla kobiet z doświadczeniem przemocy i dyskryminacji. *Wydaje mi się, że problemy dotyczące sytuacji kobiet są podobne na całym świecie, jednak każdy kraj ma inne rozwiązania - mówi.*

- Stowarzyszenie Kobieta na PLUS od lat wspiera kobiety w trudnych sytuacjach życiowych. Jakie działania, pani zdaniem, są kluczowe, by skutecznie pomóc kobietom wychodzić z kryzysów? Czy mogłaby pani podać przykład najbardziej przełomowego działania zrealizowanego przez Stowarzyszenie?

- Przełomem było uzyskanie pod koniec 2016 roku pierwszej dotacji od Fundacji im. Stefana Batorego na realizację projektu, który okazał się dla nas do tej pory jednym z ważniejszych. Po raz pierwszy zaufano nam i przyznano fundusze na utworzenie Mazurskiego Centrum Praw Kobiet. Od tej pory stowarzyszenie mogło faktycznie wspierać kobiety w trudnej sytuacji poprzez udzielanie bezpłatnych porad prawnych i konsultacji psychologicznych. Pomoc psychologiczna jest ważna, aby kobieta poczuła się zaopiekowana i czuła, że ma wsparcie. Kobiety, które się do nas zwracają, czują się zagubione i nie wiedzą gdzie i w jaki sposób szukać pomocy. Wskazanie możliwości wyjścia z trudnej sytuacji poparte prawną opinią prawniczki, często powoduje zmianę ich nastawienia do swojej sytuacji, a następnie chęć osiągnięcia pozytywnych zmian w ich życiu.

- 20-lecie wstąpienia Polski do Unii Europejskiej to czas refleksji nad tym, co udało się osiągnąć. Czy w ciągu tych dwóch dekad widzi pani zmiany w sytuacji kobiet w Polsce, szczególnie tych znajdujących się w trudnych okolicznościach? Jak na te zmiany wpłynęła współpraca z europejskimi organizacjami wspierającymi kobiety?

- Z mojego punktu widzenia, jestem przekonana, że to, że Polska jest od 2004 roku członkiem Unii Europejskiej, dodało kobietom skrzydeł. Wiele kobiet założyło firmy, które dzisiaj są znane i cenione nie tylko w Polsce, Europie, ale również na całym świecie. Kobiety są inicjatorkami utworzenia organizacji pozarządowych, które podejmują działania na rzecz kobiet, ekologii, dzieci, osób z niepełnosprawnościami, seniorów, osób w trudnych sytuacjach kryzysowych i osób bezrobotnych.

Poprzez wejście do Unii Europejskiej zmieniło się również podejście do swojej sytuacji samych kobiet, które mają odwagę niezgadzać się z aktualnie obowiązującą sytuacją kobiet w Polsce i walczyć o swoje prawa.

- Stowarzyszenie współpracuje z wieloma międzynarodowymi partnerami. Jakie podobieństwa i różnice zauważyła pani w problemach, z którymi borykają się kobiety w Polsce i w innych krajach Europy? Czy są przykłady rozwiązań zagranicznych, które udało się zaadaptować na polski grunt?

- Wydaje mi się, że problemy dotyczące sytuacji kobiet na całym świecie są podobne, jednak w różnych krajach są inne sposoby ich rozwiązywania, dostosowane do danej kultury, zwyczajów i możliwości finansowych. Dzięki współpracy międzynarodowej z partnerami z Niemiec, Islandii i Norwegii poznaliśmy metody pracy z różnymi grupami kobiet.

W przypadku współpracy z organizacją z Niemiec poznaliśmy model współpracy instytucji publicznych, organizacji i firm w zakresie tworzenia koalicji na rzecz kobiet imigrantek. To bardzo ciekawy model współpracy, wymagający zaangażowania wielu podmiotów od etapu planowania działań aż do momentu zintegrowania się kobiet imigrantek z lokalnym społeczeństwem i rynkiem pracy.

Z kolei dzięki współpracy z organizacją z Hiszpanii poznaliśmy metodę aktywizacji społeczno-zawodowej bezrobotnych kobiet. To metoda wymagająca wyjścia uczestniczek ze strefy komfortu, co często nie jest łatwe. Metoda efektywna, stosowana w Hiszpanii. W Polsce zrealizowano warsztaty pilotażowe, które spotkały się z dobrym przyjęciem, zarówno prowadzącej, jak i uczestniczek.

Ciekawe rozwiązania poznano w Norwegii. Jedno dotyczyło pracy z osobami, które chcą się rozwijać, podnieść swoje kompetencje, zarówno w sferze osobistej, jak i zawodowej. Drugie dotyczyło tworzenia grup samopomocowych przez kobiety po różnych doświadczeniach, zakresu wiedzy i kwalifikacjach, aby wspierać kobiety w trudnych sytuacjach. Obydwa rozwiązania są ciekawe i mam nadzieję, że do tego wrócimy.

- Warsztaty WenDo, które pani prowadzi, są jednym z elementów działalności Stowarzyszenia. Dlaczego ta metoda jest dla pani szczególnie ważna? Czy mogłaby Pani opowiedzieć, jak symboliczne „rozbicie deseczki dłonią” może wzmocnić potencjał i poczucie sprawczości uczestniczek?

- Warsztaty WenDo - Droga Kobiet prowadzimy od 2017 roku. Obecnie obserwujemy rosnące zainteresowanie tymi warsztatami. Warsztaty asertywności i samoobrony dla kobiet i dziewcząt są dedykowane kobietom i nastolatkom. W czasie warsztatów uczymy stawiania granic, podejmowania decyzji, jak przeciwdziałać przemocy, zanim ona nastąpi. Rozmawiamy również o przemocy, której doświadczają kobiety. Deska to decyzja, to uczestniczki warsztatów samodzielnie podejmują decyzję czy chcą złamać czy też nie. Z ankiet wynika, że po złamaniu deski czują się silniejsze, pewniejsze siebie i wyzwala się poczucie sprawczości i potencjału. Czują, że „teraz mogą wszystko”. Poznanie technik samoobrony wpływa na ich samoocenę i poczucie bezpieczeństwa. Dlatego uważam, że każda z nas powinna wziąć udział w warsztatach WenDo, bez względu na wiek. Jest to w Polsce jedyna metoda samoobrony i asertywności opracowana przez kobiety dla kobiet. Jest doskonałą metodą przeciwdziałania przemocy wobec kobiet ze względu na płeć oraz doskonale wpisuje się w tematykę przeciwdziałania dyskryminacji i przemocy, a przede wszystkim w prawa człowieka, prawa kobiet.

- **Prowadzi pani organizację, która odgrywa dużą rolę w poprawie sytuacji kobiet w Polsce. Co jest dla pani największym źródłem satysfakcji w tej pracy? Jakie cele chciałaby pani jeszcze osiągnąć jako prezes Stowarzyszenia Kobieta na PLUS?**

- Warmińsko-Mazurskie Centrum Praw Kobiet prowadzimy od 2017 roku i faktycznie przyczyniamy się do poprawy sytuacji przynajmniej tych kobiet, które się do nas zgłaszają. Cieszy mnie to, że mamy możliwość pomagania. Naszym i moim sukcesem jest to, że nasz projekt realizowany w ramach Programu Aktywni Obywatele został wybrany do filmu „Małe duże sprawy” jako jeden z przykładów zmian, które zachodzą w wyniku naszych działań. Poza tym sukcesem dla mnie jest to, kiedy kobiety dziękują mi za pomoc, którą otrzymały w ramach Warmińsko-Mazurskiego Centrum Praw Kobiet.

Moim celem i jednocześnie marzeniem jest utworzenie miejsca wsparcia dla kobiet, nie tylko w sytuacjach kryzysowych, ale również jako miejsca wypoczynku, „złapania oddechu” po pracy, po opiece nad członkami rodziny itp. Mimo tego, że pierwsza próba nam nie do końca się udała, to jesteśmy dobrej myśli, że ten cel również osiągniemy. Kilkanaście lat temu powiedziałam głośno, że marzę o Centrum Praw Kobiet i się stało. Może na kolejną trzeba trochę poczekać?

Aneta Fabisiak-Hill. Redaktorka „Generacji”, w Federacji FOSa specjalista ds. komunikacji zewnętrznej i fundraisingu.

## WE WORK TOGETHER TO EMPOWER WOMEN

Barbara Wyłuddek

**Barbara Wyludek is the initiator and coordinator of the Warmia-Masuria Women's Rights Center - a support institution for women who have experienced violence and discrimination. *It seems to me that the problems concerning the situation of women are similar all over the world, but each country has different solutions.***

- The Kobieta na PLUS Association has been supporting women in difficult life situation for years. What activities, in your opinion, are key to helping women overcome crises effectively? Could you give an example of the most groundbreaking activity implemented by the Association?

- It was obtaining the first grant from the Stefan Batory Foundation at the end of 2016 for the implementation of a project that has turned out to be one of the most important for us so far. For the first time we were trusted and granted funds to establish the Masurian Women's Rights Center. From that moment on, the association could actually support women in difficult situation by providing free legal advice and psychological consultations. Psychological aid is important for a woman to feel cared for and acknowledge that she has support. Women who turn to us feel lost and do not know where and how to seek help. The indication of a way out of a difficult situation, supported by a legal opinion from a lawyer, often causes a change in their attitude to their situation, and, consequently, a desire to achieve positive changes in their lives.

- The 20th anniversary of Poland's accession to the European Union is a time for reflection on what has been achieved. Can you see any changes in the situation of women in Poland over these two decades, especially those who find themselves handling difficult circumstances? How has cooperation with European organizations supporting women affected these changes?

- From my point of view, I am convinced that the fact that Poland has been a member of the European Union since 2004 has given women a boost. Many women have set up companies that are now known and valued not only in Poland, Europe, but also

around the world. Women are the initiators of the creation of non-governmental organizations that take action for women, ecology, children, people with disabilities, seniors, people in difficult crisis situations and the unemployed.

The accession to the European Union has also changed women's approach to their situation, who now have the courage to disagree with the current situation of women in Poland and fight for their rights.

**- The association cooperates with many international partners. What similarities and differences have you noticed in the problems faced by women in Poland and other European countries? Are there any examples of foreign solutions that have been successfully adapted to Polish conditions?**

- I think that the problems pertaining to the situation of women all over the world are similar, but in different countries there are different ways of solving them, adapted to the given culture, customs and financial possibilities. Thanks to international cooperation with partners from Germany, Iceland and Norway, we have learnt methods of working with different groups of women.

In the case of the cooperation with an organization from Germany, we have learnt about the model of cooperation between public institutions, organizations and companies in the area of forming alliances in the interests of immigrant women. This is a very interesting model of cooperation, requiring the involvement of many entities from the very stage of planning activities to the integration of immigrant women into the local society and the labor market.

In turn, thanks to the cooperation with an organization from Spain, we have learnt about the method of social and professional activation of unemployed women. This method requires its participants to leave their comfort zone, which is oftentimes not easy. An effective method, utilized in Spain. Pilot workshops were carried out in Poland; they were well received by both the leader and the participants. Interesting solutions were explored in Norway. One concerned working with people who wanted to develop, improve their skills, both in the personal and professional spheres. The second solution concerned the creation of self-help groups by women with different experiences, knowledge and qualifications, to support women in difficult situations. Both solutions are interesting and I hope that we will revisit the issue.

**- The WenDo workshops that you run are one of the elements of the Association's activities. Why is this method particularly important to you? Could you tell us how the symbolic 'smashing a board with the hand' can strengthen the potential and sense of self-efficacy of the participants?**

- WenDo workshops - Women's Way have been running since 2017. We are currently observing growing interest in these workshops. Assertiveness and self-defense workshops for women and girls are dedicated to women and teenagers. During the workshops, we teach how to set boundaries, make decisions, how to counteract violence before it happens. We also talk about the violence that women experience. The 'board' is a decision, the participants of the workshops decide on their own whether they want to break it or not. Surveys show that after breaking the board, they feel stronger, more confident and their sense of self-efficacy and potential is released. They feel that 'now they can do anything.' Learning self-defense techniques affects their self-esteem and sense of security. That is why I believe that each of us should take part in WenDo workshops, regardless of age. It is the only self-defense and assertiveness method in Poland developed by women for women. It is an excellent method of counteracting gender-based violence against women and fits perfectly into the subject of counteracting discrimination and violence, and above all, human rights, women's rights.

**- You run an organization that plays a big role in improving the situation of women in Poland. What is the greatest source of satisfaction in this job for you? What goals would you still like to achieve as president of the Kobieta na PLUS Association?**

- We have been running the Warmia-Masuria Women's Rights Center since 2017 and we are actually contributing to improving the situation of at least those women who keep coming to us. I am happy that we have the opportunity to help. It is both our and my success that our project implemented as part of the Active Citizens Program was selected for the film Small Big Matters as one of the examples of changes that are taking place as a result of our activities. In addition, I find it rewarding when women thank me for the help they received within the Warmia-Masuria Women's Rights Center.

It is my goal and my dream to create a place of support for women, not only in crisis situations but also as a place of rest, to 'catch a breath' after work, after caring for family members, etc. Although our first attempt was not entirely successful, we are optimistic that we will achieve this goal as well. A dozen or so years ago, I said out loud that I dreamt of a Women's Rights Center and the dream came true. Perhaps we have to wait a bit for the next one?

**Aneta Fabisiak-Hill.** Editor of Generacja, external communications and fundraising specialist at the FOSa Federation.





## RAZEM JESTEŚMY SILNIEJSI

Sébastien Besseau

Współpraca między Côtes d'Armor i Warmią i Mazurami trwa już ponad 30 lat. W wyniku ruchu solidarnościowego zaistniałego między Francją a Polską w latach 80. XX wieku, w 1991 r. nawiązano instytucjonalną współpracę między dwoma organami lokalnych władz.

Partnerstwo to tworzą Departament Côtes d'Armor (francuski samorząd lokalny), Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Francusko-Polskie Centrum w Olsztynie, Stowarzyszenie Prawa Francuskiego Côtes d'Armor Warmia Mazuria i polskie stowarzyszenie Amitié. Wspólnie pracują nad zbliżeniem obu okręgów i ich mieszkańców. Współpraca jest w pełni zgodna z europejskimi wymogami. Odbywa się wiele wymian na różne tematy. We wczesnych latach wymiany te koncentrowały się na kwestiach ekonomicznych lub rolniczych, natomiast w ciągu ostatniego dziesięciolecia bardzo ważnej roli nabrała polityka społeczna. Każdego roku we Francji lub Polsce ma miejsce spotkanie na temat społeczny, oto kilka przykładów: programy na rzecz osób niepełnosprawnych, strategie na rzecz osób starszych, walka z przemocą domową, przyjmowanie migrantów, polityka dotycząca dzieci i rodziny. Celem tych wymian jest uczenie się od siebie nawzajem

i powielenie dobrych praktyk. Przykładem jest powiat Ostróda, który wykorzystał pomysł stworzenia systemu pracowników socjalnych w komisariatach policji, aby radzić sobie z przypadkami przemocy domowej. Innym ważnym aspektem jest znacząca mobilizacja funduszy europejskich, w szczególności Erasmus+, przez różne organizacje działające w Polsce i we Francji, w tym szkoły, stowarzyszenia, a nawet władze lokalne. W przeciągu całego 2023 roku zmobilizowano 800 000 euro funduszy Erasmus+, a około 330 osób odbyło podróże między tymi dwoma krajami. Wszystko to sprawia, że ww. współpraca jest jednym z najbardziej dynamicznych przedsięwzięć łączących Francję z Polską!

**Sébastien Besseau.** Koordynator w Departamencie Côtes d'Armor, odpowiedzialny za partnerstwo z Warmią i Mazurami.



## TOGETHER WE ARE STRONGER

Sebastien Besseau

Cooperation between Côtes d'Armor and Warmia Masuria has existed for over 30 years now. Following a solidarity movement between France and Poland in the 1980s, an institutional relationship was established between the two local authorities in 1991.

This partnership is made up of the Côtes d'Armor Department (French local authority), the Office of the Marshal of the Warmia Masuria Province, the Franco-Polish Centre of Olsztyn, the French-law Association Côtes d'Armor Warmia Mazuria and the Polish association Amitié. Together they work to bring the two territories and their inhabitants closer together. The cooperation is fully in line with European construction. There are many exchanges on a wide variety of topics. While in the early years these exchanges focused on economic or agricultural issues, over the last ten years social policies have taken on a very important role. Every year a social-based trip takes place in France and Poland. Here are some examples: policies in favor of people with disabilities, policies for the elderly, the fight against domestic violence, migrants, child and family policy. The objective of these exchanges

is to learn from each other and to be able to replicate good practices observed. For example, the District of Ostroda replicated the social worker system in police stations in order to deal differently with cases of domestic violence. Another important aspect of recent years is the significant mobilization of European funds and in particular Erasmus+ by different organizations in both territories, particularly by schools, by associations or even local authorities. In 2023, 800,000 € of Erasmus+ funds were mobilized over the year and around 330 people traveled between the two territories.

**Sébastien Besseau.** Chargé de mission Europe au Département des Côtes d'Armor, Partenariat avec la Warmie Mazurie, Pologne.



# MOJE NOWE NIEBO JEST SPOKOJNE

Tetiana Revenko

**Nasze życie dzieli się na czas „przed” i „po” ucieczce. By odnaleźć się w nowych realiach trzeba mieć dużo siły, a którą daje pomaganie innym. I to wsparcie stało się moją motywacją.**

To była wiosna 2022 roku, kiedy po przymusowej ucieczce z Ukrainy, znalazłam się w Olsztynie. Moja wizyta w lokalnym Planetarium miała być chwilą wytchnienia, ale zamiast tego wyznaczyła punkt zwrotny mojego życia. Patrząc na rozgwieżdżone niebo w czasie projekcji nie mogłam powstrzymać łez. W tych gwiazdach zobaczyłam chaos i niesprawiedliwość świata. My, ukraińskie kobiety, jesteśmy rozrzucone po świecie jak te gwiazdy.

Nasze życie dzieli się na czas „przed” i „po”. Ale teraz wyraźnie wiemy, co jest w życiu najcenniejsze. Nasze walizki ewakuacyjne zawierają tylko najpotrzebniejsze rzeczy, a nasi najdrożsi ludzie trzymają nas za ręce, przypominając nam, dlaczego powinniśmy iść naprzód.

Wiedziałam, że moja podróż dopiero się zaczyna. Ocierając łzy w planetarium, zdałam sobie sprawę, przed jak niewyobrażalnymi wyzwaniami stoję - przetrwać w obcym kraju, bez pieniędzy, wsparcia, znajomości języka czy możliwości pracy w moim zawodzie, z trójką dzieci na rękach. Wtedy wydawało mi się, że nie dam rady. Po raz pierwszy w życiu znalazłam się poza strefą komfortu. Nie było mieszkania w stolicy, żadnych kontaktów do osób, które mogłyby pomóc. Nie czekała też na mnie praca, która odpowiadałaby moim kwalifikacjom. Wspierało mnie tylko spokojne niebo i wdzięczne oczy moich dzieci, a moją jedyną motywacją było przeżycie kolejnego dnia.

Pamiętam, że dużo płakałam. Po każdym spotkaniu z psychologiem odkrywałam coś nowego. Jego słowa zmieniły moje życie: „Jeśli obudziłaś się dzisiaj, to już jest zwycięstwo. Życie nie kończy się dlatego, że nie możesz pracować w swoim zawodzie. Zamiast płakać, zrób coś, nawet małego, ale pożytecznego”.

Zdałam sobie sprawę, że moje doświadczenie prawnicze nie będzie tu przydatne. Nie mogłam

pracować fizycznie, ponieważ dzieci wymagały całodobowej opieki. Nie miałam rodziny w pobliżu, a trzy miesiące oszczędności dały przestrzeń do szukania rozwiązań. Postanowiłam wypełnić ten czas zajęciami, które pomogłyby mi dojść do siebie, poczuć się potrzebną i przygotować się na kolejne wyzwania.

Po raz pierwszy w życiu zaczęłam robić to, co podpowiadało mi serce. Zapragnęłam odnaleźć „swoich” — ludzi czujących podobnie do mnie. Razem z dziećmi odwiedzałam centra wolontariatu, poznawałam ludzi i szukałam miejsca, w którym mogłabym się przydać.

W jednym z ośrodków, który był przytulny i przyjazny dzieciom, zaproponowałam organizację spotkań dla Ukraińców. Z czasem zawiązała się tam nieformalna grupa kobiet, które dzieliły się doświadczeniami, wspierały się nawzajem, podejmowały inicjatywy edukacyjne i kulturalne. W ten sposób, małymi krokami, zaczęła materializować się wizja stworzenia fundacji. Rozpoczęło się pisanie wniosków o granty i realizację naszych pomysłów. Stało się to naszą nową pracą i zajęciem na całe życie.

Podsumowując — nie wróciłam na Ukrainę, nie poddałam zwątpieniu. Nie będę już prawnikiem i nie będę mieszkać w stolicy, ale moje dzieci już nigdy nie zobaczą wojny.

Poza tym odnalazłam nową siebie. Moje miejsce jest w pracy społecznej. Pomagam tym, którzy są jeszcze bardziej zagubieni, z empatią i bez osądzania. Teraz wiem, że miarą sukcesu nie są pieniądze czy prestiż, ale możliwość zmiany życia innych na lepsze. Moje nowe niebo jest spokojne, pełne nadziei i nowych możliwości.

**Tetiana Revenko.** Prawniczka, założycielka i prezeska Fundacji "Dwa Skrzydła".



## MY NEW SKY IS CALM

Tetiana Revenko

**Our lives are divided into the time 'before' and 'after' the escape. To find yourself in new realities, you need a lot of strength, and helping others provides you with it. And this support became my motivation.**

It was spring 2022, when after a forced escape from Ukraine, I found myself in Olsztyn. My visit to the local Planetarium was supposed to be a moment of respite, but instead it marked a turning point in my life. Looking at the starry sky during the projection, I could not hold back my tears. It was in these stars that I saw chaos and injustice in the world. We, Ukrainian women, are scattered around the world just like these stars.

Our lives are divided into the time 'before' and 'after'. But now we clearly know what is most precious in life. Our evacuation suitcases contain only the most necessary things, and our dearest people hold our hands, reminding us why we should carry on.

I knew my journey was just beginning. As I wiped my tears in the planetarium, I realized the unimaginable challenges I faced - surviving in a foreign country, without money, support, language skills or the possibility of working in my profession, with three children in my arms. At that time, I thought I wouldn't manage.

I found myself outside my comfort zone for the first time in my life. There was no apartment in the capital city, no contacts to people who could help. There was no job that would match my qualifications. I was supported only by the calm sky above and the grateful eyes of my children, and my only motivation was to survive another day.

I remember crying a lot. Every meeting with the psychologist provided me with a new discovery. His words changed my life: 'You woke up today and that's already a victory. Life doesn't end because you can't work in your profession. Instead of crying, do something, however small but useful thing.'

I realized that my legal experience would not be

useful here. I couldn't do physical work because the children required 24-hour care. I had no family nearby. Still, three months of savings gave me space to look for solutions. I decided to fill this time with activities that would help me recover, feel needed, and prepare for other challenges. For the first time in my life, I started doing what my heart told me to do. I wanted to find 'my people' — people who felt the same way I did. Together with my children, I visited volunteer centers, met people, and looked for a place where I could be useful.

In one of the centers, which was cozy and child-friendly, I came up with the idea to organize meetings for Ukrainians. Over time, an informal group of women was formed there. They shared experiences, supported one another, and undertook educational and cultural initiatives. In this way, in small steps, the vision of creating a foundation began to materialize. We began writing grant applications and implementing our ideas. All of the activities turned into our new jobs and lifelong occupation.

To sum up, I didn't return to Ukraine, I didn't give in to doubt. I won't be a lawyer anymore and I won't live in the capital, but my children will never see war again.

Likewise, I have discovered myself anew. My place is in social work. I help those who are even more lost, with empathy and without judgment. Now I know that the measure of success is not money or prestige but the ability to change the lives of others for the better. My new sky is peaceful, full of hope and new possibilities.

**Tetiana Revenko.** A lawyer, founder and president of the Two Wings UA Foundation.



"Patrząc na rozgwieżdżone niebo (...) nie mogłam powstrzymać łez. W tych gwiazdach zobaczyłam chaos i niesprawiedliwość świata. My, ukraińskie kobiety, jesteśmy rozrzucone po świecie jak te gwiazdy."

"Looking at the starry sky (...), I could not hold back my tears. It was in these stars that I saw chaos and injustice in the world. We, Ukrainian women, are scattered around the world just like these stars"

